

Jegyzőkönyv, avagy milyen is a fogkrémes kenyér?

A harmadéves tanárszakosok minden nyáron kötelezően részt vesznek egy 10-14 napos pedagógiai gyakorlaton. Mint táborba vonuláskor általában, ebben az esetben is változó eséllyel indulnak útnak a tanárjelöltek. Jegyzőkönyvünket négy bölcsész adataiból állítottuk össze — ök olyan helyen (Tóalmáson és Szabadiban) nevelősködtek, ahol a körülmények miatt sem munkájuk jó elvégzését, sem az ott üdülő gyerekek vidám szórakozását, pihenését nem látták biztosítottnak.

Az adatszolgáltatók: Horváth Zsuzsanna, Lantos Gabriella, Varga Ilona és Gurka Dezső. Jegyzőkönyvünkben sem az adatszolgáltató nevét, sem a helyszínt nem jelöljük külön, ha nem fontos, az esetek többségére általánosíthatók.

A tábori élet alapelvei

Munkánk legfőbb alapelve az volt — mondja egyikünk —, hogy a gyerekek keze-lába épen maradjon! Ugyanakkor 280 gyerekre úgy kellett vigyáznunk a Balatonnál, hogy egy nevelőre 30 gyerek jutott, de mentőcsónakos szolgálat nem segítette a munkánkat.

Tóalmáson ezekkel a szavakkal fogadták a tanárjelölteket: „Nem baj, ha a gyerek meghal, csak lássuk, hogy legyen róla jegyzőkönyv!” Az üdülői vágyó gyerekek sem részesültek különbséggel a fogadtatásban. Amikor egyik-másik elégedetlenkedett a körülmények miatt (kevés étel, alibi-programok, stb.), ezt a választ kapták: „Édes fiam, örülj, hogy itt lehetsz, ennyit fizettél, ennyit kapsz!”

Tóalmáson, ahol a gyerekek figyelmét két közeli tó is felhívta, kijelentették a tábor vezetői: „A horgászó bacsikat nem lehet zavarni!” Ugyanitt minden nap, minden csoportból (25-30 gyerek közül) a gyakorló pedagógusjelölteknek ki kellett állítani egy-egy kiemelkedően jó és rossz gyereket. Ha erre nem volt oka az egyetemistának, a vezetőik nem voltak restek pellengérré állítani valakit, hogy a rend teljes legyen.

A „rend” ilyen bévé-s típusú kiszolgálására minden nap, éjszakába nyúló vitákban, fölszólitották a hallgatókat, mondván: „Tartsuk fenn az üdülő egységének látszatát!” Elmondták azt is a hallgatók, hogy elég erős, egyetemistákkal szembeni ellenállást tanúsítottak a tábor vezetői. Már érkezésükkor felszólitották őket, hogy tartózkodjanak mindenféle újítástól, maradjanak a tábor 10-15 éve kialakított szokásainál. Később — látván az egyetemisták pedagógiai partizánakcióit (miről még lesz szó) — a táborban ellentétet próbáltak szítani (divida et impera!) a gimnazista és felsőiskolás nevelők között.

Részletek az üdülő színes életéből

Egyik nap táborüzet szerettek volna a gyerekek, a vezetőség azonban kijelentette: „Össze lehet jönni, program lehet, de tűz, az nem!” Órákat vitáztunk — mondja Zsuzsa —, veszekedtünk, végül elértük, hogy kettő percig loboghatott a láng. A gyerekek boldogok voltak, mi átkozódtunk. A táborüzet-akció nem szegte az egyetemisták kedvét, számháborút szerveztek, saját zsebből (10 napra 4-600 forintot kaptak) fizették a szükséges papírt, madzagot.

A gyerekek csak rajkeretben játszhattak. Tehát, ha ketten asztaliteniszezni kívántak, akkor vagy le kellett beszélni őket erről a szándékukról, vagy oda kellett rendelni a többi nézőnek, hogy együtt legyenek. Más játékok is így vesztették el a vonásukat: a pinponglabda mellett a biliárdgolyó sem volt fogyóeszköz (a vezetőik állásfoglalása szerint), sőt azt is megdughatták a hallgatók, hogy „Itt kérem 15 éve egyetlen sakkipura, labda nem tánt el!”

Jó idő esetén a parkban szaladgálhattak, hintázhattak, focizhattak a srácok, „örzésüket” úgy kellett biztosítani, hogy lyukak volt több helyen is a kerítés —

kiszökdöstek, el-eltűntek. Televízió, rádió, magnó, diavetítő, játék a kerítéshez hasonló hiányos állapotban várta az üdülőket. (Szabadi)

Az egyik vetélkedő résztvevőinek, háromgombócos fagyaltot ígért a vezetőség. A vetélkedés végére a gyerekek adagjának nagyobbik részét a gazdasági vezetők jóízűen elnyaldosták, aztán az egyetemistáknak kellett tartaniuk a hátukat. (Tóalmás)

A balatoni üdülőben nem volt elegendő az étel, a főnökök az elégedetlenkedő gyerekeket ilyen módon csitították: „Fiam, ez neked elég lehet, nekem is elég!” A dolog szépséghibája csupán az, hogy a tábor vezetői máshonnan és más módon etelt kaptak.

Ugyanitt az egyik nevelő (?) 30 gyerek előtt letegette az „Mucuskámnak” nevezte Lantos Gabit. (Mindez egy pedagógiai gyakorlaton!)

Tóalmáson minden gyereknek venni kellett a csoportjáról készült fényképből, ezt az egyetemistáknak kellett propagálni. A kép (levelezőlap-nagyságú) 15 forintba került. (Ha ez nem lenne jegyzőkönyv, akkor idefirkantálnám: 300 gyereknél ez szép hárszon. De nem teszem, mert még rosszindulatúnak látszanék.)

Tóalmáson volt a közelben egy kis cölöpvár, a hallgatók (minden szigorú tiltás ellenére) örömet okoztak a srácoknak: Kivitték őket oda, igaz, estefelé, titokban, rövid időre. (Fejükhez is vágták, hogy lepaktáltak a gyerekekkel, pusztán azért, hogy bosszantsák a nevelőket.) Ezt a helyet mi sem jellemzi jobban, hogy az 56 holdas parkból csak 1/2 hold állt a gyerekek rendelkezésére és még a gyönyörű fafaragásokkal ékesített kastélyba sem mehettek be, mert összepiszkították.

Nem télt el sok idő, amikor a gyerekek más táborokat kezdtek el dicsérni. Tóalmáson néhány nap ismerkedés után már ilyen nótáskozással ébredtek a gyerekek: „Tóalmás, Tóalmás jaj de pocskó hely...” Innen tíz nap alatt tíz gyereket kellett hazavinni, mert megírták szüleiknek, hogy rosszul érzik magukat.

Az egészségügyi ellátás sem volt hiba nélküli: Szabadiban a fiatal doktornő kijelentette, hogy 10 óráig tudja csak fogadni a beteget, utána lemegy a Balcsira. (A jegyzőkönyv szolgálja vezetője félreszól: hallos uncsi volt a melő.)

A levélváltás

Az adatszolgáltatók elmondták — hangsúlyozva: a tévedhetetlenség látszatát is messze szeretnék elkerülni —, hogy a tábor befejezése előtt levelet küldtek a SZOT Délbalatoni Üdülési Igazgatóság-hoz, amelyben a főnti problémákról szóltak. (Igaz, nem ezzel a részletességgel.) Néhány részlet ebből a levélből:

„Működésképtelen csapok, vízvezetékek, elhanyagolt, eldugult WC-kagylók, kiegészítő villanykörtek fogadták az érkező gyerekeket. A tíz nap alatt az alapvető fürdési, tisztálkodási lehetőségeket (például: meleg víz, zuhany) nem sikerült folyamatosan biztosítani.”

„A korosztályoknak megfelelő elfoglaltságot nem szerveztek. A nevelőknek alibi-programokat javasoltak, például: egészségügyi előadás a közösségről, felkészítés a KISZ-életre (ötödikeseknek is!), KOMSZOMOL-évforduló megünneplése, portya, távolugró bajnokság megfelelő feltételek nélkül.”

„Többször előfordult, hogy vacsora után éhségük csillapítására a gyerekek fogkrémes kenyeret ettek.”

„Az egészségügyi ellátás sem volt tökéletes. A gyógyszerkészlet enyhén szőlva hiányos volt.”

„Kétségtelen tény: a turnus utolsó három (!) napján több pozitív változást tapasztalhattunk. Így például kisütött a nap, valamelyest javult, fürdőre alkalmassá vált az idő, a táborvezetőség engedélyével sikerült néhány vetélkedőt lebonyolítani, a sporteszközök is előkerültek. Ezeket a vívmányokat azonban részben az időjárás okozta, másrészt a pedagógiai tapasztalatokkal alig, vagy egyáltalán nem

rendelkező gimnazistákból, egyetemistákból álló „nevelő-kollektíva” harcolta ki, a szó szoros értelmében több órás éjszakai viták árán.”

Erdemes a hivatalos válaszevelet egészében közölni:

„Panaszos levelükre válaszolva az alábbiakat közöljük:

1. A gyermeküdülő épületének jelenlegi állapota mindenki előtt ismeretes. Anyagi okok miatt felújítása sem az idén, sem jövőre nincs tervezve. A Megyei KÖJÁL engedélye nélkül egyetlen üdülönket sem nyithatjuk meg.

2. Az üdültetési munka beindításához az alapvető eszközök minden üdülőbe adottak. Az üdülő vezetőjének állítása szerint minden TV és rádió működőképes volt. A közben történt meghibásodásokat a lehetőség szerint igyekeztek kijavítani.

3. Az üdülő leltára szerint: 1 db magnóval, lemezjátszóval és diavetítővel (hozzá mesefilmekkel) rendelkezik. A 10 napos turnus ideje alatt ezeket az eszközöket az üdülővezető állítása szerint az ott dolgozó nevelők közül senki sem igényelte.

4. A táborvezetőség ellen felhozott vádakat utólagosan kivizsgálni képtelenség. Örömmel vetjük volna, ha levelüket időben, még a turnus befejezése előtt kapjuk kézhez, így személyesen is elmondhatták volna észrevételeiket.

5. A most üdülő gyermekek és nevelők véleményét meghallgatva az étkezésről elmondták, hogy elegendőnek tartják, repetát kapnak — ha kérnek — és rendszeresen kapnak a gyermekek az uzsonna mellett zsíros kenyeret. Sajnos előfordulhatott, hogy a félnélgyermek nem mert kérni. Az üdülő vezetője utasította a konyhai személyzetet, hogy az ételkiosztásnál többször is érdeklődjenek a gyermekek-től az étel mennyisége és minősége iránt és kínálják a repetát.

6. Az egészségügyi ellátásról 1 orvos és 2 védőnő gondoskodott. Az alapgyógyyszerkészletet az üdülő orvosa állítja össze.

Észrevételeiket megköszönve, elvtársi üdvözléssel.”

A levél alatt 2 db aláírás. (A kiemelések tőlem, D. I.)

Néhány kérdés

Ha egyetemisták részére — kötelező jelleggel, az oktatás részeként — ilyen gyakorlatot szerveznek, akkor miért nem ellenőriz az egyetem? A Pedagógiai Tanszék ilyen körülmények között biztosítva látja-e a pedagógusá nevelést? Ezek a megpróbált tanárjelöltek ilyen „kiképzés” után nem bírálják-e fölül a nevelésbe vetett maradék hitüket? Ki fogja fölszámolni Tóalmás, Szabadi meg a többi „üdülő” félfeudális módszereit? D. I.

Levél egy amszterdami építőtáborból Kedves Barátom!

Amszterdam, 1982.

Szerencsésen megérkeztem! Írhattam volna már előbb is, de sablonszöveget nem akartam, az érdekes dolgaimat pedig még nem tudtam megfogalmazni. Kell egy kis idő, amíg az ember magához tér a hirtelen benyomások utáni álmélkodásból. Hat napja vagyok itt, de legalább hat hétnek érzem! Nagy örömmre még Bécsben is szét tudtam nézni a vonat indulásáig. Sétáltam egyet a Ringen, és megnéztem Schönbrunn-t. Nagyszerű volt! De most Amszterdamból:

30°-os kánikula fogadott az északi-tengeri kikötővárosban 1982. július 10-én, 14 óra 30 perckor. Iszonyatos forróság, lökdösődés, üvöltözés, villamosságnak nyikorgása, egy skót duda nyöszörgése, pénzcsergés — a Noord-hollandsch Kanal (Észak-holland-csatorna) síma víztükre, a Szent Miklós templom hatalmas, méltóságos tornya, a csatornát övező vöröstéglás épületek békés derűje: ez a benyomáshatag öntött el, mikor kiléptem a Központi Pályaudvar előtti térre, a Stationpleinre. Rövid kérdőzködés után megtaláltam a 2-es villamost, amely hosszas kigyózás után letett a Valeriusplein nevezetű kis kereszteződés mellé, ahonnan már gyalog kellett tovább kereshetnem. Takaros egyemeletes kis holland házat találtam a megadott címen. Először nagyon megörültem, de amikor kinyitottam a bejárati ajtót, visszahököltem: koszos ládák, műanyagzacskók voltak szerte-szét dobálva, a falak és a kopott ajtó telefirkálva. Mint valami elhagyott raktár, úgy nézett ki. Egy meredek falépcsőn vándorogtam fel egyre nehezebbé váló háttizsakkal az emeletre. Halotti csend és üresség fogadott. Egy piszkos, zöld ajtón benyitva sötét alakok bukkantak elő a félhomályból, amint egy hosszú asztal körülülve tanácskoztak. Elhűltem: ez lenne a tábor?! Kérdésemre a szomszéd ajtóra mutattak. Újabb kopogás és ajtónyitás után egy nagy manzardszobában találtam magam. A falak és a padló sötétbarnára festve, a földön matracok, hálósákok hevertek kusza összevisszaságban, a fal mellett pedig háttizsákok, ruhák és kiterített törülközők díszeltek. A helyiségben csak egy furcsa pózban fekvő alak volt, aki köszönésére meg sem mozdult, csak valami nyöszörgésféle hangot bocsátott ki. Talán nyomorék? — gondoltam. Nem sokára azonban az alak felállt. Magas, vékony, szakállas férfi volt. Az egyik szemgödre kb. két centivel mélyebben feküdt, mint a másik. Hogyan láthat ilyen különös szemmel? — vilant át agyamon. Nem látott. Ő volt a holland Mieke, a vak, a tábor egyik lakója. Később egy szélesvállú néger jelent meg az ajtóban. John volt. Tanzániából. Mikor meghallotta, hogy

magyar vagyok, nagyon megerült. Azonnal mesélni kezdte, hogy minden nap Ikarus-busz-szal jár a munkahelyére és, hogy látta Mr. Pál-Losonczit Daar es Salaamban. (M: it később kiderült: John az egyetlen, aki tud valamit hazánkról.) Megtudtam tőle még azt, hogy a tábor már egy hete elkezdődött. („Hála” az SCI-nek, rossz dá-

Igy lakunk...

tumot kaptam. Úgy látszik a szervezés nemcsak nálunk... Az épületet egy török legális (vagy illegális) szervezettől bérlik. Sajnos fürdőszoba nincs, csak egy mellékhelyiség két mosdókagylóval, hideg vízzel... Mivel szombat volt, a többiek elmentek vásárolni sőtálni, csak később szállingóztak hazafelé. Összesen 16-an vagyunk: hollandok, németek, franciák, dán, spanyol, olasz, belga és kolumbiai fiatalok, többségük munkanélküli. Mikor megtudták, hogy szocialista országból jöttem, nagy érdeklődéssel nézegettek, mint valami furcsa élőlényt. Kis idő múltán némelyek már közelebb merészkedtek és csodálkozva kérdezték: — Hogy-hogy nekünk lehet utazni? Milyen az útlevelem? stb. — A kedveskedőnek tűnő érdeklődésre mindig lelkes magyarázatba kezdek, de általában egy-két cinikus megjegyzéssel tudomásomra hozták, hogy nem kíváncsiak a „kommunista-dumára”. Például: az egyik német hölgy kérésére készségesen megmutattam az útlevelemet, mire ő átlapozva félredobta: — Ti tényleg nem vagytok szabadok! Mindenhez vízumra van szükségetek! Ugyanígy jártam a magyar konzervemmel. Mikor megkínáltam őket, így reagáltak: Fáj, ilyen zsíros, húsos ételeket csak ázsiai barbárok esznek! Különbözni lehet, hogy fertőző... Ekkor értettem meg, miért mondta John olyan megkönnyebbüléssel még az elején: „Jó, hogy jöttél, legalább nem leszek egyedül...”

Mellesleg, a tábor programja: harc mindenféle — faji, vallási, politikai — megkülönböztetés ellen! Naponta pontosan 6 óra 00 perccel dolgozunk, azokról a dél-afrikai menekültekről, akik most Tanzániában nyomorognak. Kb. 2 millió ember számára ruhákat gyűjtünk holland családoktól: csizmát, télikabátot, kesztyűt... Antipartheid — mozgalom! Egy egész iroda működik ennek jegyében, ahol éppen azt csinálják, mint sok hazai irodánkban: kávéznak, uzsonnának és néha üléseznek. Tehetik az állam pénzén...

Mégis: óriási a jelentősége ennek az egész mozgalomnak! Valami legalább felrúzza a mélyre süllyedt (kábitószerektől, homoszexualitástól stb.), megfertőzött masszát! Mindenki komolyan veszi a munkát, senki sem lóg egy percet sem! Honnan ez a nagy öntudat?... Úgy gondolom, hogy ugyanaz a tiszta energia hajtja ezt is, mint ami egy manipuláció következményeként elvész egy-egy örült-forgatagú punk-koncert során, vagy ami tiltakozó tüntetésre készíteti a fiatalokat a háború és mindenféle agresszió ellen.

Az igaz, hogy szörnyűségesen érzem magam ebben a társaságban, de nem őket hibáztatom azért, hogy gyűlölnék mindenkit, akinek valami kis köze is lehet a kommunizmushoz. Ő, de ennyi elég a borzalmakból, hiszen sikerült találkoznom a másik Amszterdammal, a tengerre királyfőjével, a művészek városával.

Írnék többet is, de se papírom, se több időm nincs. (Éjjel már elmúlt és holnap korán kell kelniem, mert reggelikészítő ügyeletes vagyok.)

Minden iót: JUDIT

Görgéy-bemutató Budapestén

Október 2-án mutatták be a Radnóti Színpadon Görgéy Gábor két egyfelvonásosát, a Wiener waltzer és az Ünnepi ügyeletet. Mindkét darabot Gáspár János rendezte. A főbb szerepekben Tordai Terit (m. v.), Sebestyén András, Pécsi Ildikót, Hegedűs D. Gézát (m. v.) és Pákozdy Jánost láthatjuk. Az esemény szegedi vonatkozása, hogy az író, Görgéy Gábor ebben az évben lett a Szegedi Nemzeti Színház irodalmi vezetője.

Egy este két különböző műfajú darabtal találkozhat a közönség: egy bűnügyi komédiával és egy színművel.

A Wiener waltzer-ban — bármilyen furcsán hangzik is — egy hulla válik az események alakítójává. Tanúi lehetünk annak, hogy egy vasúti fiúlkában alkalmoszerűen összeverődött emberek egy szokatlan konfliktushelyzetben hogyan válnak gyilkossá.

Az Ünnepi ügyelet komolyabb, mélyebb emberi problémákat fejez ki. Egy karácsonyeste ügyeletes orvos és nővér beszélgetését szakítja meg az újabb és újabb betegek („karácsonyi zabálók...”) érkezése. A nyugalmasabb percekben a két ember egyre ösztönözten és nyíltabban vall származásáról, múltjáról, társadalmi és személyes konfliktusairól, és ezáltal egyre közelebb kerülnek egymáshoz. A betegek nyüzsgésének és a két főnök benyomása beszélgetésének kontrasztját feloldja az állandóan jelenlévő „görgéys” humor.

Görgéy darabjai az emberi gyarlóságokat és kicsinyességeket finom ironiával leplezi le úgy, hogy a néző is magára ismerjen.

Vajon a szegedi közönség mikor találkozhat város színházában az író darabjaival?

—ancsi—